

Toiminta käyntiin jäniksen rauho

➤ Kaustisen metsästysseura perustamisesta 60 vuotta

■ KAUSTINEN
Mauri Aho

Ilman suurempia juhlallisuuksia, ammunnan ja kahvittelun merkeissä, muisteltiin lauantaina Kaustisen Metsästysseuran 60-vuotista taivalta. Seuran perustava kokous pidettiin 5.8.1949, tosin vuokrasopimuksia oli maanomistajien kanssa tehty jo edellisellä vuonna.

Perustajajäsenistä ja seuran ensimmäisen johtokunnan jäsenistä elossa on enää Lauri Penttilä. Metsästysseuraan hänet toi metsästyksen lisäksi kenneltoiminta. Pitkään on mukana ollut myös Aulis Mikkola, hänet valittiin metsästysseuran johtokuntaan ensimmäisen kerran vuonna 1957.

Mutta mikä oli tekijä, joka käynnisti metsästysseuran toiminnan Kaustisella?

Nyt sen varmaankin voi jo paljastaa. Oli nimittäin niin, että kokkolalaiset metsästäjät ajattivat koirillaan jäniksiä Kaustisella ja paikalliset metsästäjät halusivat villin metsästyksen kuriin ja omaan hallintaan.

– Kyllä se kannusti hithaita kaustislaisia, uskoo Aulis Mikkola.

Niinpä perustavassa kokouksessa päätettiin rauhoittaa jänis ja hyväksyä seuran jäseneksi ainoastaan seuran alueella asuvat henkilöt.

Seuran perustaminen toi järjestystä myös kaustislaisien omaan metsästykseseen ja vähitellen rajoitettiin muunkin riistan metsästyksiä ja laitettiin alulle riistan hoitoa ja ruokintaa.

Ansapyyntiä koettiin kitkeä ja salametsästyksiä, erityisesti laittomia hirvenkaatoja, karsia. Myös talojen pihapiireihin ulottunutta oravanpyyntiä ha-

Lauri Penttilä (olk.), Aulis Mikkola, Päiviö Käsälä ja Pentti Käsälä ovat olleet Kaustisen metsästysseuran toiminnassa pitkään mukana.

luttui rajata.

Puumalan Lilja oli muistellut, että kun syksyisin tuotiin teurastetut lampaat metsälaitumilta, tuli kuormassa mukana usein myös isoja reisiä, joita ei lampaaksi voinut tunnustaa hyvällä tahdollakaan. Sotien

jälkeen hirvikanta oli vielä heikko, vanhat miehet muisteltivat, että hirven näkeminen oli silloin samanlainen harvinaisuus kuin karhun nykyisin.

Vahinkoeläinten kirjo oli seuran alkuvuosina monipuolinen,

valtio maksoi pienen palkkion, kun vei kynnet nimismiehelle.

Koiria on käytetty metsästyksessä apuna kautta historian, joko ajamassa tai pitämässä haukulla riistaeläintä paikallaan. Tätä kautta koiraharrastus on laajentunut ja ensimmäisten

joukossa aloitti Kaustisella Lauri Penttilä kenneltoiminnan, Rantakairan kennelin, 1950-luvulla.

Aulis Mikkola epäilee, että Kaustisella tai edes koko maakunnassa ole kenelläkään toisella ollut enempää koiria kuin Lauri

Penttilällä.

Kaustisella toimii neljä metsästysseuraa. Salonkylän-Viiperin sekä Köyhäjoen seurat ovat rajoiltaan kohtalaisen selkeät, mutta Kaustisen ja Ylikylän metsästysseurojen rajat ovat muotoutuneet vuosi-

Saalismäärien vaihtelua ja jäsenmäärän kasvua

➤ Metsästysseuran toiminta on ollut erityisesti riistakannan säätelyä ja metsästyksen ohjailua

Kaustisen metsästysseuran perustava kokous pidettiin 5.9.1949. Seuralla oli vuokrasopimuksia runsaat 3000 hehtaaria, nyt toimialue on laajentunut niin, että hehtaareja on runsaat 13 500.

Seuran ensimmäiseen johtokuntaan valittiin Smertsi Saarikettu, Viljo Kaustinen, Lauri Penttilä, Kalervo Luomala, Väinö Läspä, Ensio Saarikettu, Sulo Kaustinen ja Matti Penttilä.

Ensimmäinen kokous päätti päivämaksuksi 200 markkaa ilman koiraa ja ”siitä on ilmoitettava ennen puheenjohtajalle”. Samassa kokouksessa päätettiin rauhoittaa jänis vuodeksi ja lisäksi päätettiin, että seuran jäseneksi hyväksytään ainoastaan seuran alueella asuvat henkilöt.

Ensimmäisessä johtokunnan kokouksessa puheenjohtajana toimi Viljo Kaustinen ja sihteerinä Matti Penttilä. Johtokunta päätettiin ”pitää tiukka kuri seurassa sekä ulkopuolelta ovelilta.”

Ensimmäisessä toimintakerptomuksessa todettiin, että toiminta on ollut varsin vähäistä, mutta kuitenkin on ollut ”seuralla nyt paremmat valtuudet kuin aikaisemmin säännöstellä sekä rauhoittaa niitä riistalajeja, joita se on hyväksen nähnyt sekä salametsästyksen seuran alueella loppunut kokonaan”. Myös koirakuria oli saatu paremmaksi.

Vuonna 1954 oli ensimmäinen maininta vahinkoeläinten metsästyksessä, sitä varten järjestettiin ”vahinkoeläintorjuntakilpailu” ja päätettiin kiertopalainnoista. Pisteitä sai ketusta, haukoista, korpista, variksesta, harakasta ja närhestä.

Ensimmäisen kerran pöytäkirjassa on maininta hirvenmetsästyksessä vuodelta 1954, jolloin joukko metsästäjiä oli tehnyt maanomistajien kanssa vuokrasopimuksen ja hakenut hirvenkaatolupia. Tämä kuitenkin torjuttin, sillä vuokrasopimukset tekee seura ja se myös hakee kaatoluvat. Samoihin aikoihin oli vireillä hirviammun-

taradan rakentaminen, mutta siihen seura ei varattomuuden takia vielä lähtenyt mukaan.

Vuodet ovat olleet erilaisia, esimerkiksi vuonna 1955 kanaintujen määrä oli poikkeuksellisen kesän takia heikko, sensijaan jänskanta oli normaalia parempi. Hirvikanta alkoi vähitellen kasvaa ja vuonna 1957 päätettiin anoa hirvenkaatolupaa seuran nimissä.

Vuoden 1958 vuosikokouksessa päätettiin pitkän keskustelun jälkeen, että seuraa ei laajenneta, ”katsottiin, että on edullisempi tällaisenaan metsästyksen kuin myös riistanhoidon kannalta”. Vuonna 1959 päätettiin, että Käsälän ja Paavolan metsästäjille tarjotaan mahdollisuutta liittyä seuran jäseneksi, ehtona on, että keräävät maanomistajilta maanvuokrasopimukset. Saman vuonna oli pöytäkirjassa ensimmäinen merkintä ajokoiden järjestämisestä. Myös riistakanta näytti parantuneen, jäniksistä ja oravista,

myös hirviä todettiin majoilleen seuran alueella.

Vuonna 1962 päätettiin osallistua hirvilaskentaan. Vuonna 1964 saatiin aikaan päätös, että Käsälän ja Paavolan kylät yhdistettiin Kaustisen metsästysseuraan. Samalla myös johtokunnan kokoonpanoon tuli tavallista enemmän muutoksia. Siihen valittiin Pentti Käsälä, Heino Paavola, Erkki Mansikka-aho, Leo Puumala, Kauko Luomala, Aulis Mikkola ja Lauri Penttilä. Vuonna 1964 päätettiin anoa kaatolupa yhdeksälle hirville ja järjestää ampumakilpailu. Seuraavana vuonna kaatolupia päätettiin anoa enää kaksi.

Vuonna 1966 päätettiin rauhoittaa kaikelta muulta metsästykseltä paitsi hirven metsästykseltä Tastulantien, Hyötyvedenojan ja Ylikylän seuran rajaan rajoitettavilla alueilla. Myös seuraavana vuonna tehtiin rauhoituspäätöksiä ja keskusteltiin myös metsästysseurojen yhdistämisestä. Riistanhoitoon ruvettiin

kiinnittämään huomiota, kun vuonna 1968 päätettiin laittaa riistapello Miesveden rannalle. Myös trap-ammuntaa ruvettiin kilpailumielessä harrastamaan raviradan yhteydessä Nikulassa ja viriteltiin yhteistyötä myös KP-V:n kanssa, peltopyille oli viety viljajätettä ja jäniksille kaadettu haapoja. Jäseniä oli 62.

Vuoden 1970 vuosikokouksessa voitiin todeta, että seuran alue on kasvanut lähes 4700 hehtaarin, kun Nikula liittyi seuraan. Samana vuonna vuosikokous kannatti Ylikylän ja Kaustisen metsästysseuran yhtymistä. Anottiin vain yhtä hirvenkaatolupaa seuran alueelle. Tilaston mukaan seuran alueelta oli vuonna 1969 ammuttu yksi hirvi, yksi metso, kaksi koppeloa, 55 sorsaa, 24 jänistä, 21 rusakkoa, 12 teertä, viisi puytä, kaksi minkkiä, kahdeksan tavia ja kaksi sepelkyyhyä.

Vuonna 1971 johtokunta päätti hyväksyä Jylhän liittymisen seuraan. Jäsenmäärä

lisääntyi noin 50:llä, kun toimialue laajeni. Koko pitäjään päätettiin anoa lupaa neljän hirven kaatamiselle.

Monena vuonna seura rauhoitti noin 800 hehtaaria, ylläpiti kolmea riistapeltua ja huolehti myös nuolukivistä. Vuonna 1971 seurassa oli 125 jäsentä, joista jäsenmaksunsa maksaneita toimivia jäseniä 32. Seuran metsästysalue oli kasvanut jo lähes 6600 hehtaariin. Vuonna 1972 mukaan tuli myös Vintturi ja lisää jäseniä noin 40.

Vuonna 1974 päätettiin, että jäsenyyden ehtona on ”muuttaa kirjat Kaustiselle”. Ja sama toisin päin, eli muuttaessaan pois seuran alueelta jäsenyyden raukeaa. Kokouksiin jäsenet osallistuivat laiskasti ja houkutukseksi päätettiin, että jäsen saa lisäpisteitä saaliskiintiöön, kun käy kokouksissa.

Vuonna 1974 seuran pinta-ala oli noin 10 000 hehtaaria, kolme aluetta ja 1400 hehtaaria oli rauhoitettu. Jäsenmaksun maksaneita jäseniä oli 108.

ituksesta

kymmenien aikana monen tekijän seurauksena. Taustalla on ollut henkilökiistoja, seurojen keskinäistä kilpailuakin, mutta myös pyrkimystä yhtenäisiin alueisiin.

Nykyisin Kaustisen metsästysseura on pitäjän suurin, vuokrattuja hehtaareja sillä on noin 13 500 ja maksavia jäseniä noin 170. Jos mukaan lasketaan myös maanomistajat, jäseniä on noin 310.

Kaustisen metsästysseura on hiukan helpottanut jäseneksi pääsemistä. Edellytyksenä on, että asuu tai omistaa maata seuran alueella ja on vuokrannut maansa seuralle.

Raja Ylikylien seuran kulkee Teerijärventietä Ylijoen länsipuolta ja sieltä edelleen Jylhantielle, kiertää Tastulan takaa edelleen Vintturille ja sieltä Hautakoskelle. Yleensä vuokrasopimukset tehdään 25 vuodeksi. Sopimusten tekeminen on sujunut Lauri Penttilän muistin mukaan hyvin, sopimusta tekemään on tietysti pitänyt laittaa seuran puolesta sellaiset miehet, että henkilökemiat ovat kohdanneet.

Hirvenmetsästyksellä on ollut ja on edelleen myös huomattava taloudellinen merkitys. Ruhon hinnaksi voi karkeasti määrittää tuhat euroa. Parhaimpina aikoina 1980-luvun alkupuolella Kaustisellakin kaadettiin yli sata hirveä. Metsäkanalintujen tai jänisten metsästyksen tähän lihamäärään verrattuna pientä puuhastelua.

On toki vanhoilla metsästäjillä muistissa isojakin pienriistasaaliita, vaikka metsokanta on viime vuosina ollut alamaissa. Eräskin kaustislainen metsästäjä sai saaliiksi kahdeksan kilon painoisen rusakon ja myi sen sitten Järvelän Onnille.

– Tämösiäkö siellä messäsä vain juoksee, ihmetteli Onni ja välitti saaliin edelleen Kokkolaa.

Myös oravasaaliit olivat vielä sotien jälkeen hirmuisia – ja työläitä. Samassa puussa saattoi olla kolmekin oravaa ja kun yhden sai alas, jatkoi koira haukkua. Päiviö Känvälä muistelee yhden talven saaliiksi 240 oravaa. Saalista nyljettiin ja panoksia ladattiin iltakaudet.

Oravannahoilla oli tuolloin taloudellistakin merkitystä, jos ei muuta ansiotyötä sattunut olemaan. Myös kettuja ja minkkejä on pyydetty jonkun verran. Sotien jälkeen metsäkanalintuja oli paljon ja niitä metsästettiin myyntiin.

– Teeriparvet olivat suuria ja kun kuhiloita sai vielä ampua, muistutti metsästyksen ajoittain teurastusta.

Yhtä ja ainoaa selitystä varsinkin kanalintukantojen vaihtelulle eivät kokeneet metsämiehetkään varmasti tiedä, olettamuksia toki on.

Ehkä ruokaa oli pelloilla enemmän, ja mikä on ollut nevojen kuivatuksen ja metsäojitusten merkitys lintukantojen lisääntymiselle. Siitä kaikki ovat yhtä mieltä, että tiheä metsäautotieverkosto auttaa metsästäjiä liikkumaan nopeasti ja helposti.

Minkä verran riistakantaa pitää verottaa ja minkä verran voidaan kannan kasvua ohjata oikeanlaisella metsästyksellä? Esimerkiksi hirvikannan kasvun vaikuttaa ilman muuta se, minkä verran lisääntymisissä olevia naaraita kaadetaan.

– Yhtenä vuonna ammuttiin 25 vasaa, joista 23 oli urosta, miettii Päiviö Känvälä.

liittyä kennelpiiriin jäseneksi ja samana vuonna nousi esille metsästyksen hankkiminen.

Hirviporukkaan pääsyn edellytykseksi asetettiin armeijan käyminen sekä ei-maanomistajille viiden vuoden jäsenyys metsästysseurassa. Myöhemmin sääntöä muutettiin siten, että edellytettiin vähintään 21 vuoden ikää tai vähintään viiden vuoden jäsenyyttä, lukuunottamatta maanomistajajäseniä.

Vuonna 1979 seuralla oli metsästyksellisiä noin 11 000 hehtaaria ja alueesta rauhoituksen piirissä kolme lohkoa yhteensä noin 2000 hehtaaria. Vuoden lopussa seuralla oli 202 jäsentä. Hirven kaatolupia haettiin 11 aikuiselle ja 10 vasalle, kaikki kaadettiin. Seuraavana vuonna lupia saatiin yhteensä 26 ja silloinkin kaikki käytettiin.

Riistakanta näytti elpyneen, saalistilaston mukaan metsojakin ammuttiin vuoden aikana 35.

Johtokuntaan kuului peräti 11 henkilöä.

Vuonna 1976 saaliiksi saatiin 47 teertä, 30 pyytä, viisi riekkoa, 45 kyyhkystä, yksi hanhi, yksi haahka, 275 heinäorsaa, yksi koskelo, 140 telkkää, 130 tavua, 75 muuta vesilintua, 20 minkkiä, 15 oravaa, 125 piisamia, 10 kanahaukkaa, 320 varislintua ja 30 lokkia. Hirviä kaadettiin kolme aikuista ja kaksi vasaa. Jäseniä oli 128.

1970-luvulla alkoivat hirvenmetsästyksessä tarvittavat ampumataito-vaatimukset tiukentua, vuonna 1978 päätettiin, että jokaisen hirviporukkaan aikovan on suoritettava hyväksyty ampumakoe ampumaradalla. Vuosikokousten vakioasiana oli jäniksen metsästyksen alkamisajan siirtäminen 10:n teen syyskuuta, saaliskiintiöksi tuli viisi jänistä ja naarasteeri rauhoitettiin yleensä kokonaan.

Vuonna 1978 hirvilupia saatiin seuran hirviporukalle jo yhdeksän, jotka kaikki käytettiin. Vuonna 1979 seura päätti

Kuusi kaato-lupaa sata vuotta siten

■ KAUSTINEN

Hirvikanta näyttää olleen kohtalain Kaustisella jo sata vuotta sitten ja hirviä myös metsästettiin silloinkin. Kaustislainen talollisen poika Jalmari Nygård oli vuonna 1908 hakenut lääninhallitukselta lupaa kymmenen uroshirven kaatoon. Met-

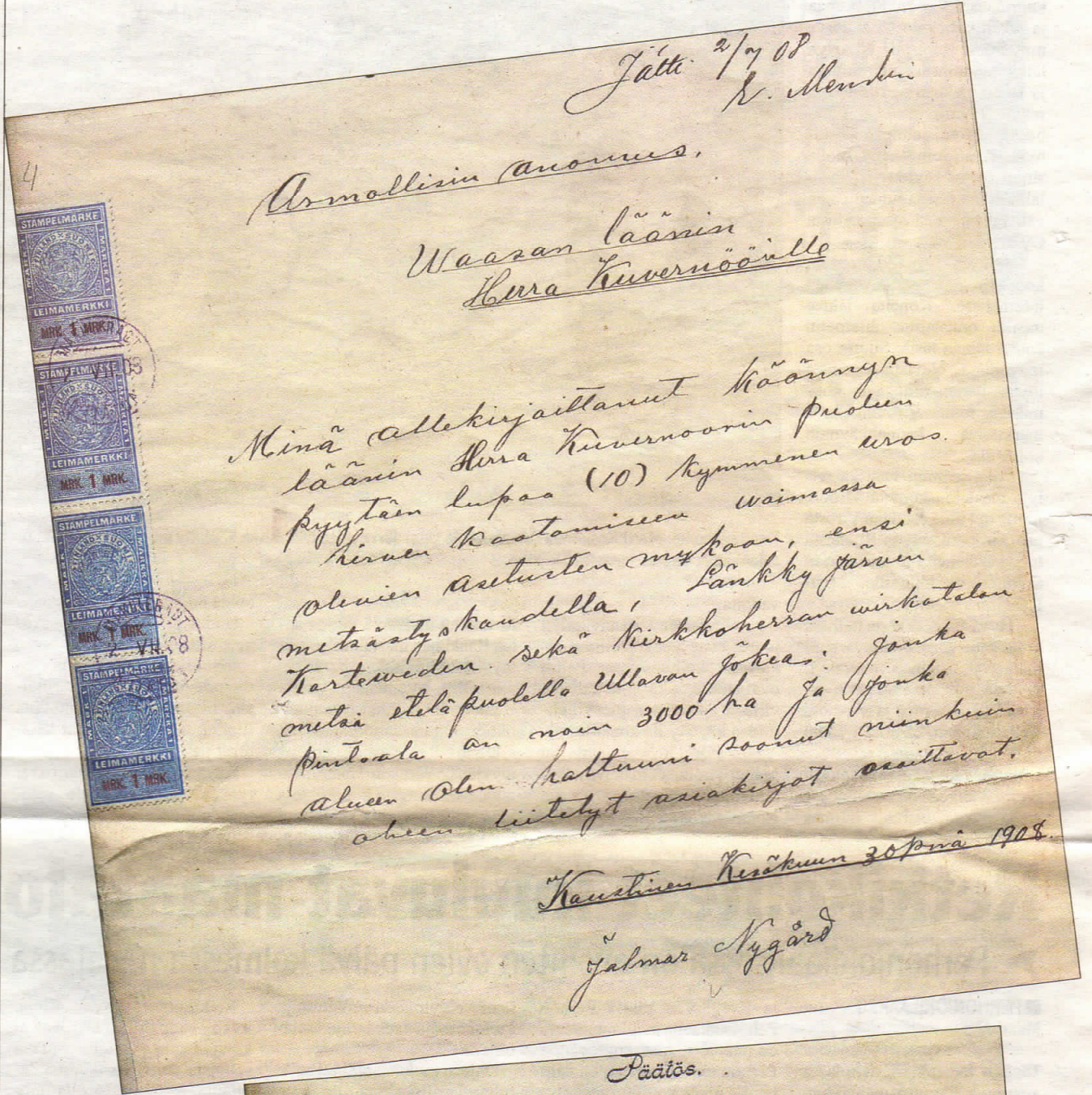
sästysalueeksi hakemuksessa määritellään ”Länkyjärven, Korttesveden sekä kirkkoherran virkatalon metsä eteläpuolella Ullavan jokea”.

Hakemuksen mukana oli vuokrasopimus Kokkolan kirkkoherran virkataloon kuuluvan perämetsän siitä osasta, ”joka

on Ullavan joen eteläpuolella”. Lisäksi mukana oli vuokrasopimus, jolla kymmenkunta maanomistajaa vuokrasi maata ”niin hyvin hirven kuin muiden otusten pyyntiä varten”. Allekirjoittajina oli Puumalan, Luomalan ja Kaustisen sekä Timosen, Jylhän ja Uusitalon

numeron talokkaita.

Anomus oli tehty kesällä 1908 ja lääninkansliassa annettu päätös oli päivätty heinäkuun toiselle päivälle vuodelle 1909. Lupa oli myönnetty kuuden uroshirven ampumiseen.

Ylhäällä. Jalmari Nygård (Uusitalo) haki Vaasan läänin kuvernööriltä lupaa kymmenen hirven kaatamiseen.

Oikealla. Kuvernööri myönsi Jalmari Nygårdille luvan kuuden uroksen kaatamiseen.

Tuloksia

Kaustinen: Kaustisen Metsästysseuran jäsentenväliset ammutkilpailut 25.7. ampumaradalla, lajeina oli trap ja hirvi, sarjoina Y60 ja Y molemmissa lajeissa. Sarjojen kolme parasta palkittiin. Osallistujia haulikkosissa oli 17.

Y60: 1. Paavola Risto 21 kiekkoa, 2. Känvälä Pentti 14.

Y: 1. From Niklas 23 kiekkoa, 2. Jylhä Petri 21, 3. Harjukoski Juho 20. Osallistujia kivääririkissa (4+6 laukausta) oli 16.

Y60: 1. Paavola Risto 57 pistettä, 2. Känvälä Pentti 45, 3. Uusitalo Urpo 21.

Y: 1. Peltoniemi Tero 69 pistettä, 2. Jylhä Kenneth 68, 3. From Peter 67.

Kilpailujen tavarapalkintojen lahjoittajia olivat Eräkellari, Esari Oy, Esari verkkopalvelut, Kaustisen Varaosat ja Kaustisen Kauppakeskus Oy.

